

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 5.12.2007
COM(2007) 764 galīgā redakcija

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

**STRATĒGIJA SPĒCĪGĀKAI UN KONKURĒTSPĒJĪGĀKAI EIROPAS
AIZSARDZĪBAS NOZAREI**

{SEC(2007) 1596}
{SEC(2007) 1597}

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI

STRATĒGIJA SPĒCĪGĀKAI UN KONKURĒTSPĒJĪGĀKAI EIROPAS AIZSARDZĪBAS NOZAREI

1. IEVADS

Eiropas aizsardzības nozares gada apgrozījums ir vairāk nekā 55 miljardi EUR. Tas ir apmēram 30% no pasaules ražošanas apjoma, un nozarē ir vairāk nekā 300 000 nodarbināto. Pirms divdesmit gadiem reālais apgrozījums un nodarbinātība bija gandrīz divtik lieli. Pēc aukstā kara beigām aizsardzības stratēģija ir pārskatīta, Eiropas bruņotie spēki pārkārtoti un izdevumi aizsardzībai samazināti.

Spēcīga Eiropas aizsardzības tehnoloģiskā un rūpnieciskā bāze (ATRB) arvien ir Eiropas Drošības un aizsardzības politikas (EDAP) uzturēšanas pamats. EDAP izstrādāta, lai nodrošinātu Eiropas Savienības spējas patstāvīgi rīkoties, atbildot uz starptautiskām krīzēm, neatkarīgi no NATO rīcības. ATRB nodrošina ne tikai spējas, kas atbilst globālām aizsardzības prasībām, bet arī pēkšņu drošības problēmu risināšanai. Tikai konkurētspējīga ATRB var nodrošināt Eiropas patstāvību, ekonomiskas iespējas un spēju starptautiski sadarboties aizsardzības aprīkojuma izstrādē un ražošanā.

Eiropā ir vairāki uzņēmumi, kas ir konkurētspējīgi gan ES, gan pasaules līmenī un daudzos tirgus segmentos ieguvuši pasaulē vadošo pozīciju. Šai nozarei ir potenciāls ražot visu nepieciešamo globālu krīžu risināšanai un nodrošināt ES spēkus visā pasaulē ar tiem vajadzīgo augstvērtīgu aprīkojumu un sistēmām. Galvenais uzdevums ir skaidri noteikt, kādas spējas vajag Eiropas bruņotajiem spēkiem, lai risinātu šīs problēmas un Eiropas Aizsardzības aģentūra (EAA) sadarbībā ar Eiropas Savienības Militāro komiteju izstrādā spēju attīstības plānu, kurā noteiks prioritārās vajadzības pēc spējām un to attīstības.

Aizsardzības nozare ir tehnoloģijietilpīga nozare, kuras aktīvā pētniecības darbība un attīstība dod labumu arī citām jomām. Aizsardzība savstarpēji saistīta ar elektroniku, informācijas un sakaru tehnoloģiju, transportu, biotehnoloģiju un nanotehnoloģiju. Kopā šīs nozares ir iespēju, inovāciju un zinātnes avots, kas veicina visas ekonomikas attīstību un izaugsmi.

Turklāt daudzas jaunas tehnoloģijas nozares, kas izveidotas aizsardzībai, kļuvušas par civilo nozaru attīstības veicinātājām, piemēram, globālās pozicionēšanas sistēmas, internets un zemes novērošana. Arvien vairāk tas kļūst par divvirzienu procesu, jo civilās nozares dod savu ieguldījumu aizsardzībā (piemēram, programmatūras attīstība). Pieaugošā savstarpējā bagātināšanās ir nozīmīga Eiropas Lisabonas izaugsmes un nodarbinātības stratēģijai.

Turklāt nozari kļūst grūtāk nošķirt no citām, jo robežas starp aizsardzību, drošību un civilo tehnoloģiju (piemēram, elektroniku, elektrosakariem) kļūst mazāk izteiktas. Miera uzturēšanas/ nodibināšanas misijas un terorisma ietekme padarījusi neskaidrākas robežas starp iekšējo un ārējo drošību, un vajadzīga labāka politikas koordinācija abu starpā.

Tomēr ir skaidras pazīmes, ka Eiropas aizsardzības nozares attīstību kavē neatbilstoša politika un tiesiskais regulējums. Eiropas Parlamenta nesenā publikācijā¹ redzamas „ārpuseiropas” augstās izmaksas, kas saistītas ar dažādiem valstu tiesiskajiem regulējumiem, licencēšanas procedūrām, eksporta kontroles sarakstiem, informācijas apmaiņas trūkumu, utt. Tas rada birokrātiskus šķēršļus, pārklāšanos, kavē inovācijas, palielina cenas un kaitē konkurētspējai.

Šajā paziņojumā iekļauta „Spēcīgākas un konkurētspējīgākas Eiropas aizsardzības nozares stratēģija”. Tas atzīst nozares savdabību un īpašās attiecības ar valdībām, un pierāda to, ka iespējams daudz darīt, lai pilnībā atraisītu tās pilnu jaudu, kas nodrošinātu, ka dalībvalstu izdevumi ir lietderīgi un nosauc EDAP efektivitātei un iedarbīgai rīcībai vajadzīgās spējas.

2. AIZSARDZĪBAS NOZARES TIRGUS ATTĪSTĪBA

Nozari lielākoties pārvalda valdības, uzņemoties dažādas lomas, piemēram, kļūstot par regulatoriem, īpašniekiem, akciju paketes kontrolētājiem, pētniecības un attīstības finansētājiem un galvenajiem pircējiem. Tomēr politikas noteikšanā un tiesiskā regulējuma izveidē, kādā nozarei jādarbojas, ir iesaistītas daudzas citas personas. Aizsardzības un drošības politiku nosaka Eiropas Savienība, NATO un atsevišķas dalībvalstis. Tiesisko regulējumu veido Līguma prasības, Kopienas politika un dalībvalstis. EAA, kur dalībvalstis darbojas kopā ar Komisiju, cenšas atbalstīt Padomes un dalībvalstu centienus uzlabot Eiropas aizsardzības spējas un veicināt Eiropas ATRB.

2.1. Finansiālie noteikumi

Valsts aizsardzības budžets ir galvenais noteicošais faktors, kas ietekmē aizsardzības nozares nākotni. Šie budžeti atspoguļo valstu politiku un prioritātes, un pēdējo 20 gadu laikā pēc aukstā kara beigām (kā „dividende no miera”) tie ir samazināti uz pusi (no 3,5% IKP 1980. gados līdz vidēji 1,75% pašlaik), kas samazina apgrozījumu un nodarbinātību. Saskaņā ar EAA² **maz ticams, ka kopējie izdevumi aizsardzības jomā Eiropā varētu palielināties.** Investīcijas pētniecībā un tehnoloģijā, attīstībā un iepirkumos Eiropā veido daudz mazāku daļu no kopējā aizsardzības budžeta nekā Amerikas Savienotajās Valstīs. Vienlaikus **izdevumi par militāro aprīkojumu ir auguši un bruņotie spēki ir pārkārtoti, tāpēc konkurētspējas uzlabošana un izdevumu lietderības palielināšana ir vēl svarīgāka.**

Ja pagātnē dalībvalstis varēja atļauties uzturēt pilnīgu aizsardzības tehnoloģisko un rūpniecisko bāzi, tad tagad izolēti valsts budžeti vairs nespēj finansēt plaša spektra augstas kvalitātes ražojumu izstrādi un jaunas valsts aizsardzības programmas kļuvušas retākas.

Aizsardzības izdevumu samazinājums Eiropā ietekmējis arī investīcijas pētniecībā un tehnoloģijā. Kaut gan ASV aizsardzības budžets ir apmēram divreiz lielāks par visiem Eiropas aizsardzības budžetiem kopā, tās velta investīcijām apmēram 35% no kopējā budžeta, salīdzinot ar apmēram 20% Eiropā, un aizsardzības pētniecībā un attīstībā pārspēj Eiropu apmēram sešas reizes. Turklāt pētniecība un attīstība Eiropā ir sadrumstalota, kas izraisa pārklāšanos un niecīgo resursu iznīkošanu.

¹ “The Cost of Non-Europe in the Area of Security and Defence”.

² Long-term vision – A perspective on industry, endorsed by the EDA Steering Board in September 2006.

2.2. Tirgus sadrumstalotība

Kaut gan aizsardzības nozares ražošana koncentrējas sešās dalībvalstīs (Vācijā, Spānijā, Francijā, Itālijā, Zviedrijā un Apvienotajā Karalistē), uzņēmumi, kas ražo papildaprīkojumu un sistēmas, ir atrodamī visā Eiropā. Tomēr vidēji gandrīz 85% no aprīkojuma budžeta dalībvalstīs tērē iekšējā tirgū.

Eiropas valdības acīmredzami **dod priekšroku savas valsts aizsardzības nozarei**, ne tikai lai aizsargātu darbavietas un veicinātu investīcijas, bet arī lai panāktu piegādes un informācijas drošību. Dalībvalstīs nelabprāt pieņem savstarpēju atkarību. Tādējādi ražotājiem no citām dalībvalstīm ir tikai ierobežota piekļuve aizsardzības iekšzemes tirgum vai tās nav nemaz. Rezultātā daudzas programmas pārklājas – redzams, ka ES ir pavisam 89 dažādas ieroču programmas, savukārt ASV ir tikai 27.

Turklāt 296. pants atļauj valsts drošības apsvērumu dēļ atbrīvot dalībvalstis no noteikumiem par iekšējo tirgu. Jo īpaši dalībvalstīm nav jāsniedz informācija, kuras izpaušanu tās uzskata neatbilstīgu to būtiskām drošības interesēm, un tās var veikt pasākumus saistībā ar „ieroču, munīcijas un militārā aprīkojuma ražošanu vai tirdzniecību”, kādi vajadzīgi to drošības būtisko interešu aizsardzībai. Tomēr šādi pasākumi kopējā tirgū nedrīkst „nelabvēlīgi ietekmēt tādu ražojumu konkurenci, kuri nav tieši paredzēti militāriem nolūkiem.”

Par Eiropas aizsardzības nozares preču iekšzemes tirgus sadrumstalotību liecina:

- Dalībvalstīs plaši izmanto 296. pantu, lai uz **aizsardzības līgumiem neattiecinātu noteikumus par iepirkumu ES**, kaut gan Tiesa ir nolēmusi, ka neattiecināšanu var izmantot tikai izņēmuma gadījumos, kas ir skaidri noteikti un kam ir īpašs pamatojums.
- **Aizsardzības aprīkojuma sūtījumu** ES robežās kontrolē valstu sistēmas, kuras nešķir eksportu uz trešām valstīm un sūtījumus starp dalībvalstīm. Tas rada nevajadzīgus birokrātiskus šķēršļus, kas uzņēmumiem izmaksā vairāk nekā 400 miljonus EUR gadā. Šādas lielas izmaksas ierobežo konkurētspējīgu MVU apakšuzņēmēju iespējas piekļūt tirgum citās dalībvalstīs.
- Tiesību aktos par **stratēģisko aizsardzības resursu kontroli**, kurus pēdējos gados dažas dalībvalstīs ir atjaunojušas (piemēram, AK 2002. gadā, Vācija 2004. gadā un Francija 2005. gadā) un kas bieži nav ņemta vērā Eiropas dimensijā.
- Reta un *ad hoc* sadarbība un koordinācija dalībvalstu starpā attiecībā uz prasību noteikšanu, pētniecību un attīstību vai kopīgām ražošanas programmām. **Aizsardzības prasību** noteikšanas problēma tikai valsts interesēs vēl saasinās, jo tiek izmantoti nesaskaņoti **standarti**, kas kavē sadarbību pētniecībā un attīstībā un ražošanas programmās.
- Izkropļojumi, ko rada **ieskaita prasības** (kompensācijas pasūtījumi), kurus daudzas dalībvalstīs vēl nosaka attiecībā uz aizsardzības iepirkumiem. Kaut gan bieži apgalvo, ka tās palīdz uzturēt aizsardzības izdevumus un zināmā mērā atspoguļo Eiropas aizsardzības nozares un tirgu tagadējās struktūras vājos punktus, pastāv draudi, ka valstīm, kuras pārāk mazāk rūp ražojuma konkurētspēja nekā piedāvāto ieskaitu izdevīgums.

2.3. Ārējie tirgi

Eiropas valdībām nav ierobežojumu tirdzniecības partneru izvēlē aizsardzības jomā. Tas nozīmē, ka, neskatoties uz nepārprotamo priekšroku vietējiem ražotājiem, ievērojama daļa Eiropas aizsardzības aprīkojuma ir importēta, īpaši no ASV. Kaut gan lielākā daļa Eiropas tirgu ir atvērti ASV ražotājiem, Eiropas ražotāju aizsardzības precēm bieži vien ASV tirgus ir slēgts. Tas vēl apgrūtina Eiropas aizsardzības nozares izmaksu izlīdzināšanu un projektēšanas līmeņa uzturēšanu un attīstību.

2.4. Secinājums

Eiropas aizsardzības nozarei un Eiropas drošības un aizsardzības centieniem ir būtiski uzlabot konkurētspēju ilgtermiņā. Turpmākas nozares pielāgošanas virzienam jābūt lielākai specializācijai, kas ļauj vairāk integrēt piegādes ķēdi un padarīt konkurētspējīgu Eiropas ATRB.

Līdz šim aizsardzības nozares pielāgošanās notikusi galvenokārt valstu mērogā. Kaut gan ES ir notikušas dažas veiksmīgas pārrobežu uzņēmumu apvienošanās, lielākā daļa Eiropas sadarbības ir kopīgu programmu vai projektu veidošana, kuri ierobežoti var uzlabot konkurētspēju. Tas ir palēninājis Eiropas aizsardzības nozares konsolidāciju, specializāciju, modernizāciju un pārkārtošanos un ierobežojis kapitāla atbrīvošanos, kuru ražīgāk varētu izmantot citur ekonomikā.

Nozarei turpinot pielāgoties retajām jaunajām aizsardzības programmām un salīdzinoši mazajiem pētniecības un investīciju izdevumiem, lielāki kļūs izdevumi ražošanas jaudas uzturēšanai un stratēģiski svarīgāk – pētniecības un attīstības iespējām Eiropā. Kapitāls jau novirzījies, meklējot lielāku atdevi no ieguldījumiem ASV un citur.

Šāda pieeja vairs nav lietderīga, ja Eiropa vēlas paturēt dzīvotspējīgu un stabilu ATRB. Nemainot politiku, Eiropas nozare riskē palikt nomaļus un apgādāt galvenokārt ārpuseiropas galvenos uzņēmējus, ar to apdraudot nozares spējas patstāvīgi attīstīt EDAP vajadzīgo jaudu.

Lai uzlabotu pašreizējo Eiropas nesaistīto pieeju aizsardzības nozarei, **vajag dinamisku stratēģiju.** Stratēģiju, kas palielina aizsardzības nozares konkurētspēju, sagatavo to nākotnes problēmu risināšanai, uzlabo tās inovāciju jaudu, saglabā un rada augsti kvalificētas darba vietas un tālāk attīsta tās stiprās puses.

3. POLITIKAS PASĀKUMI, KAS STIPRINA EIROPAS AIZSARDZĪBAS NOZARES TIRGU

Šajā nodaļā iepazīstinām ar **plašu politikas pasākumu klāstu**, ko Komisija turpinās izstrādāt, cieši un efektīvi sadarbojoties ar saviem partneriem, īpaši ar EAA, lai nodrošinātu vislabākos rezultātus. Pasākumi izstrādāti tā, lai uzlabotu vispārējo stāvokli, stiprinātu aizsardzības preču iekšējo tirgu un veicinātu Eiropā vajadzīgo pielāgošanās un modernizācijas procesu.

3.1. Aizsardzības ražojumu iekšējā tirgus darbības uzlabošanas politika

3.1.1. Jauni tiesību akti

Komisijas prioritāte ir aizsardzības ražojumu iekšējā tirgus darbības uzlabošana. Tāpēc šim paziņojumam pievienots direktīvas priekšlikums par aizsardzības ražojumu ES iekšējiem pārvadājumiem un direktīvas priekšlikums par iepirkumu aizsardzības jomā. Abu priekšlikumu mērķis ir veicināt Eiropas aizsardzības aprīkojuma tirgus (EAAT) pakāpenisku izveidošanu. Tajā piegādātāji, kas reģistrēti vienā dalībvalstī, var bez ierobežojumiem apkalpot visas dalībvalstis. Šie priekšlikumi nodrošina būtisku pamatu konkurētspējīgākas un spēcīgākas aizsardzības nozares izveidošanai, un tie jāīsteno, cik drīz iespējams.

Direktīvas priekšlikums par aizsardzības ražojumu ES iekšējiem pārvadājumiem atvieglos pārvadājumus, samazinot nevajadzīgo darbu dokumentu kārtošana. ES valdībām, kas iepērk preces no piegādātājiem, kas reģistrēti citās dalībvalstīs, uzlabosies piegādes drošība. Ievērojami samazinot maksu par licences pieteikumu un atļaujot sistēmu integrētājiem atvērt savas piegādes ķēdes ar paredzamākiem noteikumiem, jaunie noteikumi palielinās konkurētspējīgu mazo un vidējo uzņēmumu (MVU) iespējas piegādāt sastāvdaļas vai apakšsistēmas, tā veicinot Eiropas tirgus dinamiskumu.

Direktīvas priekšlikums par iepirkumu aizsardzības jomā veicinās atvērtību un konkurētspēju ES aizsardzības tirgū, ņemot vērā tā īpatnības, piemēram, piegādes drošību un informācijas drošību. Tas mazinās tiesiskā regulējuma sadrumstalotību šajā jomā. Tas palielinās konkurenci un pārredzamību un tādējādi palīdzēs MVU uzzināt par apakšlīgumu konkursiem un piedalīties tajos. Iniciatīvai, kas izvirza jaunos noteikumus, kas piemērojami ieroču, munīcijas un militārā aprīkojuma un dažu jutīgu nemilitāru drošības preču iepirkumam, turpmāk jāierobežo 296. panta izmantošana līdz izņēmuma gadījumiem, kā noteikusi Tiesa, un jāpamatojas uz Komisijas³ un EAA pasākumiem, lai iedrošinātu aizsardzības tirgu uz lielāku atvērtību.

3.1.2. Citi pasākumi

EDEM darbību var turpmāk uzlabot, samazinot citus **aizsardzības nozares tirgus integrācijas šķēršļus**.

Komisija **veicinās vienotu standartu izmantošanu**, kas atvieglos aizsardzības tirgu atvēršanu. Komisija aicināja kopā ieinteresētās personas, lai izstrādātu „Aizsardzības standartizācijas instrukciju”, un strādā kopā ar EAA, lai veicinātu tās izmantošanu. **Tā aicina dalībvalstis aizsardzības iepirkumos pilnīgi izmantot instrukciju.**

Jaunās direktīvas ietekmi uz ES iekšējiem pārvadājumiem un aizsardzības iepirkumu direktīvu veicinās **dalībvalstu lielāka savstarpējā uzticība**. Tāpēc vajadzīgs kopīgs attiecīgu garantiju režīms, ko pastiprina pārbaudes iespējas gan tehnoloģijas finansēšanas, gan piegādes ziņā. Šāds stabilas piegādes drošības un rūpnieciskās informācijas režīms jāveido pakāpeniski, sākot ar tām dalībvalstīm, kuras jau ir gatavas pieņemt savstarpēju atkarību, bet strādājot pie shēmas, lai ar laiku aptvertu visas dalībvalstis. No 2008. gada Komisija **ciešā sadarbībā ar dalībvalstīm pētīs ES informācijas drošības sistēmas iespējas**, kas ļaus apmainīties ar

³ COM(2006) 779.

jutīgu informāciju dalībvalstu un Eiropas uzņēmumu starpā. Šajā pasākumā ņems vērā šādas sistēmas iespējamo apjomu, saturu un formu.

Tagadējā **valstu tiesību aktu dažādība stratēģisko aizsardzības resursu jomā** kavē apvienošanos, pārklāšanās novēršanu un efektīvākas nozares attīstību. Nākotnē tā var arī izrādīties nepiemērota **resursu kontroles nodrošināšanai plašākā Eiropas piegādes ķēdē**. Skaidrs, ka vajag atrast līdzsvaru starp investīciju brīvību un drošības interešu aizstāvību attiecībā uz materiālu un citu svarīgu resursu kontroli. Komisija 2008. gadā sāks **pētījumu, lai noteiktu, kā nākotnē varētu veikt resursu kontroli**, lai nodrošinātu konkurētspējīgu piegādi Eiropas līmenī. Tajā ņems vērā dažādos Eiropā pieejamos variantus svarīgo aizsardzības un drošības interešu nodrošināšanai.

Komisija vajadzības gadījumā turpinās izmantot attiecīgos Līguma noteikumus un pieejamos juridiskos instrumentus, lai **nodrošinātu** aizsardzības nozares preču **godīgu konkurenci** un izvairītos no konkurences traucējumiem civilajos tirgos.

- No ekonomikas viedokļa visi **ieskaitīti** var traucēt tirgus darbību un kavēt Eiropas aizsardzības tirgu integrāciju. Tāpēc gala mērķis ir radīt tirgus apstākļus un Eiropas ATRB struktūru, kur vairs nevajadzēs šādu praksi, gādājot par to, lai Eiropas uzņēmumu konkurences pozīcija nebūtu neizdevīgāka kā piegādātājiem no trešām valstīm.
- Pakāpeniska tirgus ar uzlabotu piegādes drošību atvēršana starp dalībvalstīm un stabili iepirkuma noteikumi, kas ir spēkā visā Eiropā, palielinās pārredzamību un samazinās vajadzību izmantot 296. pantu. Tomēr atvērtu tirgu izveidošanas sakarībā kļūst vēl **svarīgāk nodrošināt vienādus noteikumus visiem**. Tāpēc aizsardzības nozares atbalstam jāklūst pilnīgi pārredzamai, lai izveidotos vajadzīgā savstarpējā uzticība.

3.2. Politika vispārējās koordinācijas uzlabošanai

Dalībvalstīm jāatbalsta to pienākumi, lai kopā nodrošinātu EDAP ar tai vajadzīgajiem rūpnieciskajiem un tehnoloģiskajiem instrumentiem. Ja militārās spējas dalībvalstīm ir nozīmīgas, tām jātiecas uz labāko līmeni, daloties un apvienojot Eiropas civilo un militāro programmu resursus, jāizmanto daudzkārt izmantojamā tehnoloģija un vienoti standarti, jāpieņem ekonomiski izdevīgākie risinājumi.

3.2.1. Pieprasījuma apvienošana

Tāpēc vajadzīga **nepārtraukta aizsardzības plānošanas un investīciju ideju apmaiņa**. Tas nozīmē, ka dalībvalstīm jābūt savstarpēji pārredzamākām un jāvēlas koncentrēties uz mazāku skaitu darbību nekā pašlaik, pievēršot uzmanību izcilības centriem, kuriem galvenokārt jārodas tirgus virzītā procesā. Ņemot vērā aizsardzības pētniecības un attīstības ilgos laika grafikus, aprites ciklu un uzlabojumus ekspluatācijas laikā, pieprasījuma koordinācijas pirmajam solim jābūt iepirkuma laiku saskaņošanai starp dalībvalstīm. EAA pašlaik meklē šā jautājuma risināšanas iespējas. Turklāt savstarpējas pārredzamības nodrošināšana dalībvalstu starpā vidēja vai ilgtermiņa aizsardzības plānošanā ļaus noteikt kopīgu investīciju projektu, iegādāšanās apvienošanas un saskaņotas lomu sadales iespējas. EAA jau sākusi **informācijas vākšanu par dalībvalstu aizsardzības izdevumiem, lai radītu vairāk investīciju koordinēšanas un pieprasījuma apvienošanas iespēju**. Šāda attīstība ļautu noteikt Eiropas sadarbības programmas, piemēram, tādas, kā pašlaik īsteno „*Organisme Conjoint de Coopération en matière d'Armement*” (OCCAR).

3.2.2. *Pētniecības un attīstības investīciju apvienošana*

Pašlaik Eiropa pētniecībai un attīstībai tērē mazāk nekā 5% no valsts aizsardzības budžeta⁴. **Pētniecībai un attīstībai veltīto aizsardzības izdevumu proporcijas palielināšanās uzlabos konkurētspēju**, veicinot Eiropas aizsardzības nozares inovācijas spējas. Vienlaikus ir saprātīgi meklēt iespējas **apvienot pētījumus un tīkla resursus** visos aizsardzības jomas līmeņos – politikas, rūpniecības, zinātnes. Tas ir īpaši svarīgi, ja ņem vērā kopīgo pētījumu ietekmi uz vēlāko tirgus saplūšanu.

Aizsardzības nozares pētnieki izstrādā tehnoloģiju, kas stadijā pirms īpašā lietojuma izstrādes bieži līdzinās to civilajiem brāļiem. Lai novērstu nevajadzīgu pārklāšanos un ievērotu prasības un politiskās prioritātes civilajā un aizsardzības drošībā, kas var atšķirties, ir noderīgi sistemātiski noteikt **sinerģiju starp pētniecības un attīstības programmām**, piemēram, starp drošības pētniecības programmu FP7 un paredzamajiem EAA koordinētajiem ar aizsardzību saistītajiem pētījumiem.

Turklāt **Eiropas Drošības izpētes un jauninājumu forums** (EDIJF) tika izveidots 2007. gada septembrī. Tas 2009. gadā piedāvās vienotu drošības izpētes darba plānu, kur būs vadlīnijas drošības un pētniecības plānošanai Eiropas un valstu līmenī. Forums uzlabos dialoga iespējas starp valsti un sabiedrību Eiropas drošības pētniecības jomā un palielinās pārredzamību un koordināciju starp dažādām programmām un iniciatīvām, ko jau īsteno.

3.2.3. *MVU pozīcijas stiprināšana*

Punktā 3.1.1. norādītie **pasākumi paši stiprinās MVU pozīcijas**. Ir ieviesti īpaši noteikumi, lai iedrošinātu MVU piedalīties Septītās pētniecības pamatprogrammas drošības pētniecības tematiskajā daļā un izmantojot iniciatīvu “Pētniecība MVU vajadzībām” palielināt maksimālo izdevumu atmaksas apmēru MVU no 50% līdz 75% un izstrādāt vienkāršotus piedalīšanās noteikumus. Lai palīdzētu MVU atrast un izmantot tirgus iespējas, **EAA izstrādāja Labākās prakses kodeksu piegādes ķēdē un “e-portālu”**, kas papildina Ētikas kodeksu attiecībā uz aizsardzības iepirkumiem⁵. Komisija īpaši sekos minētā EAA kodeksa un direktīvas par iepirkumu aizsardzības jomā pēc tās pieņemšanas īstenošanai.

3.3. **Saistītā politika**

Iepriekš minētie pasākumi uzlabos Eiropas aizsardzības nozares konkurētspēju, radot lielāku sadarbību, specializāciju un inovācijas. Lielāks skaits konkurējošu tirgu liks parādīties spēcīgākiem uzņēmumiem, radot jaunas augsti kvalificētas darba vietas.

⁴ ES-24 no 193 miljardus EUR lielā kopējā budžeta 9 miljardi EUR.

⁵ <http://www.eda.europa.eu/ebbweb/>.

3.3.1. Ārzemju tirgu atvēršana

Spēcīga, konkurētspējīga Eiropas aizsardzības nozare gūs labumu arī no **ekonomiskajām iespējām ārpus ES**. Atzīmējot valstu dažādo eksporta politiku iespējamo ietekmi, lielāka apjoma pārdevumi trešos tirgos palielinās ienākumus un investīciju atdevi pētniecībā un attīstībā, ražošanas aprīkojumā un cilvēkkapitālā. Pašlaik Eiropas aizsardzības nozare praktiski ir izslēgta no ASV piegādes tirgus, izņemot, ja tā izmanto ražotnes ASV, jo pastāv noteikumi par valsts drošības nodrošināšanu, noteikums pirkt amerikāņu ražojumus un citi pasākumi. Tāpēc **Eiropas aizsardzības nozarei ir grūti izmantot ekonomiskās iespējas ASV**, bet no otras puses, ASV uzņēmumiem ir viegla piekļuve Eiropas tirgiem.

Eiropai ir svarīgi uzlabot piekļuvi ASV tirgum, lai **nodrošinātu, ka Eiropas aizsardzības nozare spēj sacensties ar ASV konkurentiem inovāciju un kvalitātes ziņā**. Uz Eiropu orientēta piekļuve vietējai sadarbībai ir pirmais solis Eiropas tehnoloģiskās atkarības samazināšanā. Īpaši kopīga rīcība, lai **noteiktu un attīstītu galvenās tehnoloģiskās un rūpnieciskās jaudas un saglabātu tās ES**, var lielā mērā uzlabot uzticamību un samazināt starptautisko noteikumu par ieroču kontrabandu ierobežojumus.

ASV tirgus nozīme nedrīkst novērst uzmanību no iespējamām jaunām problēmām un izaicinājumiem strauji augošo ekonomiku un citu lielu konkurentu iespējamās atkalparādīšanās dēļ. Lai nodrošinātu, ka Eiropas uzņēmumi, rīkojoties saskaņā ar Eiropas Savienības rīcības kodeksu par ieroču eksportu, gūst labumu no šīm ekonomiskajām iespējām, **Komisija nesen iesniedza atjaunotu tirgus piekļuves stratēģiju jaunās ekonomikas valstīs**⁶. Saskaņā ar šo iniciatīvu Komisija pievērsīsies galvenajiem šķēršļiem uz aizsardzības tirgiem, kuri norādīti tirgus piekļuves datubāzē.

3.3.2. Pārmaiņu vadība

Nozares politikas būtiska īpašība ir pārmaiņu paredzēšana un vadība un pārkārtošanās. Kaut gan nozare, kura veiksmīgi risina tirgus problēmas, rada jaunas iespējas un labumus, tomēr būs **izmaksas par pielāgošanos, ieskaitot darba vietu zudumu atsevišķos reģionos un/vai darbinieku kategorijās**.

Turpmākas tirgus integrācijas iespējamās ekonomiskās un sociālās sekas aizsardzības nozarē jārisina, izmantojot aktīvu sociālo dialogu, kas atvieglo pārmaiņu un pārkārtošanās vadību. Dažas reformas, ko pieņēma, izpildot 2005. gada Valsts atbalsta rīcības plānu, cita starpā attiecas uz atbalstu reģioniem un apmācībai, ar tām var paredzēt un risināt struktūras pārmaiņas, īpaši to var struktūrfondi un Eiropas Sociālais fonds.

3.3.3. Eiropas aizsardzības nozares tirgus vadības uzlabošana

EAA izveidošana apliecināja Eiropas apņemšanos piedāvāt efektīvu sistēmu sadarbības bruņojuma jomā popularizēšanai un veicināšanai un aizsardzības spēju attīstībai.

Komisija kā **EAA** Valdes loceklis atzīst savu lomu šajā jutīgajā jomā un nodrošina stingru pamatu dažādu darbību saskaņošanai. Turklāt EAA un Komisijai ir kopīgas iezīmes: ES vajag konkurētspējīgu aizsardzības nozari, kurai savukārt vajag Eiropas tirgu.

⁶ COM(2007) 183.

ES potenciālu pilnā apjomā var izmantot, ja ir efektīva sadarbība starp visām ieinteresētajām personām. Risinājums ir strukturēts dialogs ar dalībvalstu kompetentajām iestādēm ES otrā pīlāra un EAA ietvaros, esošā kompetences sadalījuma ietvaros optimizēt sinerģijas starp visiem politikas aspektiem, kuri ietekmē aizsardzības nozares konkurētspēju.

Tāpēc ES rīcībā jābūt atbilstošam mehānismam, kas Eiropas līmenī nodrošina **drošības un aizsardzības problēmu un galveno jautājumu atspoguļojumu, ieskaitot nozares konkurētspēju, ņemot vērā valstu pieredzi, piemēram, ideju ģeneratoros. Komisija kopā ar visām ieinteresētajām personām izpētīs labākos veidus, kā to sasniegt.**

4. SECINĀJUMS

Pienācis laiks sākt aktīvi rīkoties, lai nodrošinātu Eiropas aizsardzības nozares konkurētspēju. Vienkāršāk sakot, ja mēs ejam pa veco ceļu, Eiropas iedzīvotāji turpinās maksāt pārāk daudz un saņemt pārāk maz viņu aizsardzības un drošības ziņā un Eiropas aizsardzības nozare zaudēs savu konkurētspēju.

Šajā paziņojumā izklāstītā stratēģija radīs labākus apstākļus Eiropas aizsardzības nozarei, lai tā sagatavotos nākotnes problēmu risināšanai, palielinot konkurētspēju, veicinot inovācijas un pamatojoties uz esošajām stiprajām pusēm, radot godīgāku tirgu un saglabājot un radot augsti kvalificētas darba vietas. Šī stratēģija paredzēta, lai nodrošinātu, ka Eiropas aizsardzības nozare var EDAP sniegt labāko.

Dalībvalstīm, EAA un Komisijai jārīkojas atsevišķi un kopā, lai sagatavotu kopīgās politikas koordināciju Eiropas aizsardzības nozares iekšējā tirgus stiprināšanai. Paziņojumā uzsvērts Komisijas ieguldījums ceļā uz kopīgo mērķi